

Čbelarjem

se daje na znanje, da tudi letos kakor lani se dobijo v štacuni Mih. Pakičevi v Ljubljani poleg mosta po Dzierzonovem panji nekoliko prenareseni, zelo hvaljeni panjovi.

Podučne stvari.

Kako primerno pripravljati gluhoneme za sprejem v kako gluhonemnico.

Spisal Ivan Nep. Boštjančič.

(Dalje.)

2. Gluhonem je nem, ker je gluhi.

§. 3. Nemost, ki izvira kakošenkrat iz slaboumnosti, kakošenkrat tudi iz skaženih govoril, je pri gluhonemih edino le nasledek gluhosti. Kajti akoravno sta človeku prirojena zmožnost in nagon do govorjenja, vendar se jezik človeški razvije le pod uplivom govorečega okrožja. Dete ne zna govoriti samo ob sebi; ono sliši govoriti stariše in brate in sestre, in posnemaje, kar je slišalo, se počasi tudi samo govoriti navadi. Vkljenjeno na tak način tako rekoč v zrak govorjenja, sope z zrakom govor v se; in kakor mu je zrak potreben, da prehrani telesno življenje, tako potrebno mu je govoreče okrožje za razvoj človeškega jezika. Ako je postavimo izpod tacega upliva, je na priliko osamljeno, ne more se jezika navaditi. Tak je tedaj položaj onih, ki ne slišijo že od rojstva ali od prve mladosti. Kajti, čeravno živé sredi družih ljudi, so gledé jezikovega razvoja zaradi pomanjkljivosti slišal vendar v položaji popolnoma osamljenega. Govorimo v njihovej nazočnosti, govorimo njim, pa oni ne slišijo, kajti pot je njim zaprta, po ktere hodi jezik k duši. In ker se človek, kakor je bilo že rečeno, jezik s posnemanjem uči, neslišičemu pa izgleda za posnemanje manjka, zato je — ako takim po kaki drugi poti ne pomoremo — nemost njihova neogibljiva osoda.

§. 4. Jezika pa nimajo — ne samo gluhorojeni in taki, ki oglušé pred prvim jezikovim razvojem; onemé tudi otroci, ki sluh zgubé v petem ali šestem letu starosti, ki so tedaj skozi več let že govorili. Po izgubi sluha govori tak otrok v prvem času še razumljivo in skladno; precej se pa stavki zmešajo, izgovarjanje posamesnih besed postaja od dne do dne nepopolniše in pomanjkljiviše, dokler se pozneje nič več razumeti ne more, in otrok popusti na zadnje vsako poskušnjo govora — onemel je. To vse se navadno vrši v manj ko enem četrtletji — k največi žalosti starišev, ki so poprej tožili zastran izgube sluha pri njihovem otroku, zdaj pa vidijo, kako se jim pred očmi izgublja tudi njegov govor, nezmožni — odvrniti te nove nesreče. Da po oglušenju do tega priti mora, stariši ne razumejo, in vendar ne more v nobenem tacem primerljeji nikdar drugače biti. To žalostno skušnjo nahajamo vselej in povsod; ume se tudi samo ob sebi. Ona ima isti vzrok, kakor nemost gluhorojenih. Ker se naš jezik ne dá drugače naučiti, ako ne s posnemanjem, tedaj je izgled, ki se ima posnemati, tako dolgo potreben, dokler si jezik popolnoma osvojimo; če se izgled pred časom odvzame, se tudi jezik ne more zdržati, ker mu manjka potrebne samostalnosti in neodvisnosti. Odrasli izgubijo sluh in ohranijo jezik, ker so že prestopili mejo posnemanja, jezik stoji na svojih nogah in ni več od sluha odvisen. Drugače je v otročjih letih. Govorjenje se je res že začelo, smemo reči: že precej napredovalo, tudi se že kaže neka samostalnost jezika; v

istini tiči pa vendar še vse v posnemanju, izgled se ne sme še po nikacem odstraniti, ker je jezik še vedno na sluh navezan. Naj se sluh izgubi, izgubi jezik svojo podporo, peša in v kratkem se tudi ta izgubi. Vse skušnje to potrjujejo. Oglušel otrok je en samkrat na tem, da zamore v kljub gluhosti svoj jezik ne le ohraniti, temoč še dalje izobrazevati; pa tudi ta edin izjemek nam priča o jezikovi nesamostalnosti v otročjih letih in o potrebi kake podpore. Ako se je otrok naučil brati, predno je oglušel, ima na tak način vez med glasom in pismenko, ki mu je sredstvo, da obdrži v spominu govorno besedo, in da jo v vsakej potrebi zopet vzbudi. Sicer nekaj trpi čistost izgovarjanja po izgubi popravljajočega sluha, pa jezik se z branjem ne le ohrani, temoč tudi dalje izobrazuje v formalnem in materijalnem obziru. Naj bi otrok tudi s trudom samo lahke, proste stavke bral, smejo se stariši že tolažiti. Oni morajo samo koj z neprenehljivo vsakdanjo vajo v branji začeti, in gotovi naj bodo, da so srečno odvrnili najžalostniše nasledek gluhosti; jezik ostane ohranjen, pismeno občenje brez zaprek. Ako se vajam v branji pridružijo pripravno vredjene vaje v branji z ustnic, mogoče je ohraniti tudi ustmeno govorjenje.

§. 5. Sicer pa ni treba misliti, da je vsak gluhonem gluhi kakor štor. Nekteri izmed njih slišijo zvočenje, uro biti, muziko, glas živine itd.; drugi razločujejo visoke in nizke glasove, še drugi spoznajo celó posamesne samoglasnike, ako se jim blizo ušesa še precej močno izgovoré. Da ostanejo nemi tudi ti, v kljub njihovim primerama dobrim slišalom, osupne marsikoga, pa treba je pomisliti, da jezik naš ni sestavljen le iz glasečih se, temoč tudi iz brezglasnih delov. Samoglasnice dadó jeziku življenje in gorkoto, tihniki pa mejijo in obrazijo besedo; jezik je lahko brezi glasú, kakor na pr. kedar tiho šepčemo, brezglasni element našega jezika je nositelj njenega bitja in tega ne smemo dotakniti se. Zato nas slišanje samoglasnikov proti nemosti ne more braniti; kdor tihnikov ne sliši, prišteva se brezpogojno gluhonemom, ker se po navadni poti ne more navaditi govoriti.

(Dalje prihodnjič.)

Domače zadeve.

* Slovenska pravoslavna predavanja še se — piše „Pravnik slov.“ — žalibog, akoravno je Njegovo veličestvo cesar bil 3600 fr. odločil že za tekoče učno leto za vseučilišče v Gradci, vendar še niso vresničila, ker nekteri tujci trdé, da so žaljeni, če se ravno samo taka drobtinica Slovincem dovoli. Slovensko vseučilišče v Ljubljani je pogoj dušnega napredka teh južnih pokrajin, o čegar osnovi se že na merodajnem mestu nasveti stavijo, akoravno se v Gradci ima novo poslopje zidati za nemško vseučilišče; vendar dokler se ta blaga misel ne uresniči, bi se morebiti našel kateri dobron učnjak, ki bi gledé na silno potrebo pravniškega slovenskega naraščaja ponavljati hotel nektere dejanske predmete sè slovenskimi pravoslovci na Dunaji in v Gradci v slovenskem jeziku, na priliko kazenski zakonik in red državljanske pravde, kakor tudi postopnik v neprepirnih rečéh. Sposobni strokovnjaki so na Dunaji gg. doktorji Dolenc, Napret, Pogačnik, v Gradci pa gg. doktorji vitez Lehman, Melé, Reddi in še morebiti kateri drugi. Akoravno se v mladih letih s čutji dela za domovino, pride vendar pozneje mrzla dôba hladnega vsakdanjega delovanja in navdušenje za dušni in telesni blagor naroda zgine, ako ni postavljeno na trdno podlago znanosti in